The only Advertising Agency for Persia and the Caucasus.

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ
№ 16
ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է
Թաւրիզում . . . . . . 20 ղրան
Գաւառներում . . . . . . 25 ղրան
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ
Ռուսաստան . . . . . 4 րբ. 50 կ.
Թուրքիա . . . . . 50 ղրուշ
Եւրոպա . . . . . 12 ֆրանկ
Ամերիկա . . . . . 2,50 տոլ.
Յայտարարութիւնների վճարը
Առաջին երեսում տողատեղը 20 շահի
Չորրորդ „ „ 10 „
ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԱՄԱՐԸ 8 ՇԱՀԻ
Խմբագրութեան հասցէն՝ Թաւրիզ
ՄԻՏՔ-ի խմբագրութիւն կամ Tauris (Perse)
Rédaction du journal arménien „MITK"
= Adresse télégrafique-Tauris „MITK" =

ՄԻՏՔ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
اداره روزنامهٔ میطق
Anzeigeblatt fuer Persien

MITK
Propriétaire & Editeur en chef
Al. Der-Vartanian
Le Gérant
Mihran Baghdassarian
TERMS OF SUBSCRIPITON
for a year payable in advance. 20 krans.
Foreign Dollars 2„50
RATES OF ADVERTISEMENTS:
one printing line on the 1-st page 10 cen.
„ „ „ „ „ 4-th „ 5 „
15% discount for annual subscription paid in advance. Address
The „MITK" Publication Co.
Tabriz, Persia

Published by the „MITK" Publication Co. and Advertising Agency, Tabriz, Persia

Բ. ՏԱՐԻ № 16 ԹԱՒՐԻԶ, ՇԱԲԱԹ 30 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1913 Թ. Tauris, Samedi le 13 Decembre 1913 № 16 Vol. II

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ուզում էք ձեր միայնութեան ժամերին լուռ խօսակից ընկեր՝ ծխեցէք միայն

Եղբարք **ՍԷՅԼԱՆՈՎՆԵՐԻ** սեփական գործարանի

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ, ԻՐԻՍ, ՓԱՐՈՍ, ՊՐԻՄԱ, ԱՐԻՕԼ և ՄԱՐՍ

պապիրոսները։

Требуйте и курите только папиросы

Бр. Сейлановыхъ

Египетскій, Ирисъ, Фаросъ, Прима, Оріоль и Марсъ.

ԸՆԴԱՌԱՋ ԴԱՀԼԱՆՋԻՆ

—

Տիեզերական պատմութեան մէջ յայտնի է մի փառահեղ զօրավար, որ մանուկ հասակում տուած իր երդումը կատարել է ամենայն սրբութեամբ։ Դրանից մեծ և իրագործուած երդում արձանագրուած չէ ազգերի պատմութեան մէջ։ Բացատրենք այդ համառօտակի։

Կարթագենական փայլուն զօրավար Համիլկարը իր 9-ամեայ որդի Հաննիբալին երդուեցրեց, որ ցմահ թշնամի մնայ իրենց հայրենիքը ստրկացրած և սպառնալից մրցակից հանդիսացող Հռովմայեցոց։ Պատմութեան ծանօթներին յայտնի է՝ թէ որպիսի անձնուիրութեամբ վրիժահատոյց եղաւ Հռովմայեցիներից Հաննիբալը և որպիսի անկեղծ սրբութեամբ ի կատար ածեց մանկութեան հասակում իր կերած ահաւոր երդումը։

Նման մի սրբազան երդում, սակայն ոչ անհաշտ թշնամութեան, այլ մեր ազգային արժանապատւութիւնը պահպանելու համար, մամուլը, իր կոչման արժանի ինտելիգենցիան և ազգային իշխանութիւնը պիտի տայ այսօր մեր ժողովրդին և սպասէ անպայման իրագործում։

Այդ երդումը պիտի լինի.

—Ո՛չ մի հայ մանուկ օտար դպրոցներ.

—Ո՛չ մի հայ մանուկ ապազգայնացնող և մեր ազգային միութիւնն ու ազգային եկեղեցոյ ամբողջութիւնը պառակտող միսիոնարական դպրոցները։

Իսկ որպէս զի մեր, այդ ազգային, դպրոցները ի վիճակի լինին ծառայել և պատսպարել իրենց ներսում մեր ժողովրդի բոլոր սովորող զաւակներին, անհրաժեշտ է, հրամայական է, որ մեր ժողովրդի, այստեղ թէ այլուր, բոլոր անդամները անխտիր ձեռնբաց կերպով օգնութեան հասնեն իրենց դպրոցներին։

Մեր ժողովուրդը և՛ տալիս է դրամ, և՛ չի տալիս։ Թաւրիզեցիների մի մասը վճարում է շատ լաւ, բայց չեն վճարում բոլոր Թաւրիզեցիք։ Կարճ՝ մեզանում ազգային բոլոր հաստատութեանց և կարիքների ծանր բեռը տանում են մի որոշ կարգ. պատիւ նրանց, պարտաճանաչ մարդիկ, իսկ դրսում մնացել շատ ապահով և ունեւոր մարդիկ անձինք 10-եակ տարիներով և ոչ մի նպատակի համար չեն չեն վճարել ու չեն վճարում ոչինչ, բացի անխնայ քննադատութիւններից։ Ազգային արժանապատւութիւնը, թասիբը, բարձր է ուրիշ բոլոր ազգերի մէջ՝ բացի մեզնից, բացի հայերից։ Այսօր իսկ մեր ականջում հնչում են Զապուհի անարգական խօսքերը։

Ջինկլնէյութիւնը, բօշայութիւնը, Ձէլլօկիզմը, մուրացկանութիւնը և չարչիութիւնը ամենամեծ չափով տարածուած և արմատացած է մեր մէջ, հայերիս մէջ։

Ինչ որ դասների, ինչ որ ողորմելի 2-3 թումանների համար մեր ժողովրդի անդամները, առանց կարմրելու, իրենց որդոց թևերից բռնած՝ տանում են օտար, խորթացնող, և հոգի մեռցնող դպրոցները, ուր իշխում է օտար ոգի, օտար շունչ և հայամերժ ուղղութիւն։

Դուք չէք տեսնի անգամ մի սակաւաթիւ գերմանացի, անգլիացի, ռուս և և այլն գաղութ, որ իրենց դպրոցը թողած՝ օտար, հակազգային դպրոց ուղարկեն իրենց մատաղ որդոց, որոնք օտար ձուլարաններում կաղապարւում, թրծւում և կերպարանափոխւում են ու դառնում օտարի ծխնուածք ու մոխ ճակատագիրը այն բոլորի, որ երէկ իրենցն էր, իրենց հոգին, իրենց մայրականը և իրենց ազգայինը, պապականը, որ պիտի լինէր անփոխարինելի։

Այդպիսի բօշայութիւն անողը միայն հայը կլինի։ Ցարդ՝ մեր ո՛չ եկեղեցին, ոչ մամուլը, ո՛չ դպրոցը չկարողացան մեր ժողովրդի հոգին ազնուածնել և հանել նորա միջից չարչիութեան զզուելի ունակութիւնը։ Թո՛ղ մի քանի թուման աւելի թոշակ վճարուի, միայն հայ դպրոցը գնայ հայ մանուկը և ո՛չ օտար դպրոց, ուր մատաղ հոգին ընդունակ է ամեն ճկունութեան, կաղապարման և խորթացման։

Հայ աշակերտը, հայ տղան և հայ օրիորդը միայն հայ դպրոցում։ Ապահովում մեր դպրոցների հասարակական նպաստով, տուրքով։ Այդ մեծ ու սրբազան գործը ձեռնարկւում է մեր մէջ վերջապէս այժմ։

Մեր դպրոցներն ապահովելու, մեր մատաղ սերունդը օտար դպրոցներից յետ խլելու համար՝ թեմի պատգամաւորական ժողովը որոշել է պարտադիր տուրք դնել միր հասարակութեան վրայ։

Ամեն մի նորաձեւութիւն, որքան էլ օգտակար, խորթ կլինի նա և մերժելի, մանաւանդ եթէ նա կապուած է դրամի հետ։

Սակայն հայեր, քաղաքացիներ, թո՛ղ ոչինչ ձեզ խորթ և գրպանի համար ծանր չերևայ։

Եթէ ունիք թասիբ, եթէ հայ էք, եթէ ունիք մարդկային և ազգային արժանապատւութեան զգացում, մի՛ գլացէք, մի՛ մերժէք, առատ ու կծուծ մի՛ ձեւացէք։ Եղէք մի փոքր առատաձեռն, եղէք մի փոքր ջինտլմէն։ Որդի ունիք կամ ո՛չ մեր դպրոցներում, տուէք այդ տուրքը, կուզէք անուանէք այդ հասարակական նպաստ կամ այլ ինչ, միայն տուէք, որ ապահովուին մեր դպրոցները և մեր զաւակները աչքները չտնկեն օտար դպրոցներին։

Մեր տառերի 1500—ամեայ և տպագրութեան 400—ամեայ մեծ յոբելեանի առթիւ թո՛ղ մեր նուէրը այդ տուրքը, այդ նպաստը լինի Սահակ-Մեսրոպի ձեռակերտին։

Ոչինչ ժլատութիւն, ոչինչ ձեռնպահութիւն, այլ զուարթ դէմքով, բաց ու առատ ձեռքով սիրայօժար ընդառաջում օրուայ պահանջին-հայ դպրոցի ապահովման հարցին։

Թո՛ղ որպէս Հաննիբալը՝ անենք այդ երդումը հայեր, քաղաքացիներ և իրագործենք մեր երդումը որպէս Հաննիբալը։ Այնուհետ կտեսնենք մեր դպրոցները ապահով, բարեկարգ, օտարներն իրենց՝ լոկ հեթանոսներին ուսուցանելու գործում և նահատակութեան մէջ թերևս և իրենց գործնէութեան միակ և ուղիղ ճամբում։

Դարերի միջից Սահակ-Մեսրոպ մեզ են նայում թէ՝ կշտապենք արդեօք մեր թօշակներից զատ, կողմակի մի տուրքով կամ հասարակական նպաստով օգնել մեր դպրոցներին, թէ՝ դէմքներս թթուեցրած՝ մի կողմ կքաշուենք։

Ահա փորձաքարը մեր ազգային ինքնագիտակցութեան և արժանապատւութեան զգացման։

Ա. Տ. Վ.

ԹԵՄԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

22 Նոյեմբեր, Ուրբաթ

Այդ նիստի օրակարգն էր նշանակուած պարտադիր տուրքը։ Հայր առաջնորդը խօսելով տուրքի կարևորութեան և դպրոցների անապահովութեան մասին, հարցը դրեց քննութեան։

Գ. Յակոբեան—նկատի ունենալով անցեալի նման մի փորձը և անյաջողութիւնը՝ յոռետես է այդ մասին և առաջարկում է չնեղել ժողովրդին տուրքով։

Կ. Պօնեան—այդ տուրքը գանձւում է թատրոններով և այլ միջոցներով, որոնք այժմ զզուեցրել են ժողովուրդին, լաւ է համարձակ տուրք դնել։

Ց. Դաւթեան—քէշ ընդդիմնելով պ. Պօնեանի ասածը, առաջարկում

է վերջ գնել ուսուցիչների դժբախտութեան եւ տուրքով ապահովել ուսումնարանները։

Մ. Սահակեան—ժողովուրդը կանոնաւոր վճարել չի պահում. կամ պէտք է փակել դպրոցները, կամ դիմել պարսիկ կառավարութեան, որ բանի կամ մտրակով գանձէ տուրքը։

Հ. Առաջնորդը—դիտում է պ. Սահակեանի չափազանցութիւնը անիրականանալի։

Դր. Սարգիս—եթէ մենք, ասում է, ժողովուրդի պատգամաւորներն ենք, ապա ժողովուրդը պէտք է յարգէ մեր որոշումները տուրքի մասին։

Այս հարցի շուրջը խօսում են եւ պ. պ. Աբեան, Տր. Վահան, Ա. Տէր Կարապետեան, Յ. Աւագեան եւ Մ. Շահրազեան։

Ա. Տէր-Վարդանեան—փաստում է թէ որքան «Հարազատ ժողովրդական պատգամաւորներն» այստեղ նստողները. առաջարկում է թոշակ վճարողներից չառնել պարտադիր տուրք։ Դիտելով՝ որ ամեն մի ծնողութիւն, որքան եւ օգտակար՝ հակառակութիւն կը ծնի, առաջարկում է տուրքի գանձումը յաջողեցնելու համար՝ կանչել առանձին-առանձին երեւելի դասային ներկայացուցիչներին, համոզել նրանց, որ նրանք էլ իրենց հերթին իրենց դասակիցներին համոզեն վճարելու պարտադիր տուրքը։

Ե. Թաւթեան—համամիտ լինելով Ա. Տ. Վ-ին՝ առաջարկում է միայն ոչ դասչգաւ՝ այլ միասին կանչուին թաղերի դասային ներկայացուցիչները։

Ժողովն ընդունում է Ա. Տ. Վ-ի առաջարկը՝ դասային ներկայացուցիչների կանչման մասին՝ միայն հաւաքաբար՝ երկթաղից։ Քուէից մեծամասնութեամբ որոշւում է տուրք ուղել եւ թոշակ վճարողներից։

Ապա Ա. Տ. Վ-ի եռակի պահանջից յետոյ, որոշւում է յաջորդ ժողովում քննութեան դրուին Քէյվանեցից եւ Մարտիրոսաբադի ձախող դատավարութիւնները։

Պատգամաւորներն էլի ժամանակին չեն գալիս։

Ա. Տ. Վ-ն դիտեց նաեւ, որ ժողովները կանոնաւոր չեն գնում—չեն կարդացւում նախորդ ժողովների արձանագրութիւնները։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՏԱՍՆԱԲԱՆԵԱՆ*)

Ch. Rappoport — Թրգմ. Յովբէլ

Ժողովրդական թշնամիները, դիակներու դէզին վրայէն, պատերազմի Սինայէն հետեւեալ տասնաբանեան տուին իրենց գերիներուն.

1. Ես եմ ձեր Աստուածը, Ոյժը, որուն երկրոյ ամէնքդ կը ծռէք ձեր ողնաշարը, որ ձեր ստրկութեան աղբիւրն է։ Ուժէն զատ ուրիշ Աստուած չպիտի ունենաք։ Ինձ, իբրեւ մուգի նշան, սեւ քարէ արձան պիտի քանդակէք. ինձ տաճար չպիտի շինէք, գերեզմանները կը բաւեն. անոնք աւելի ընդարձակ են որովհետեւ ձեր Աստուածը, Ոյժը մեծ է։ Ես տաճար մը. այսինքն գերեզման մը կ'երազեմ, որ ծածկէ ամբողջ երկիրը, ինչպէս անձկութեամբ փափաքած են երեք ծառաներս, Աղէքսանդր, Կեսար եւ Նաբոլէոն։ Բանի ուժէն զատ ուրիշ Աստուած չպիտի պաշտէք։

*) Contre la guerre-էն «Կայծ» № 9. 1913.

2. Իմ անունս պարապ տեղ ձեր բերանը չպիտի առնէք։ Երբ ուժը երեւան կ'ուգայ, ամեն ինչ պիտի դողայ, արցունքը հեղեղի պէս պիտի հոսի։

3. Սրբացուցէք կատարածի օրերը, անոնք իմ շաբաթ օրերս են։ Փառաբանեցէք զանոնք ձեր դպրոցներուն մէջ մատաղ սրտերու եւ դեռափթթիթ մտքերու առջ։ Ամենաշատ ջարդողները հերոս եւ կիսաստուած հռչակեցէք։ Լեցուցէք ձեր գրքերը՝ բարի օրինակ ցոյց տալով զօրավարներու եւ հարիւրապետներու սխրագործութիւնները մինչեւ կատարեալ խաղաղութեամբ այր, կին, տղայ սուրերու ծայրը անցնող վայրագ գինւորներ, անգութ պաշտօնեաներ, արիւնախոշտ խաղախներ եւ խաղաղասէր պուլկարներ։

4. Պատուեցէք ձեր հայրը եւ մայրը սպանողը, որ զձեզ կձգէ ապրիլ իր փառքին եւ շահուն համար։

5. Երբէք չպիտի դադրիք սպաննելէ. երբ լմնցնէք, դարձեալ պիտի վերսկսիք։

6. Սպաննելէ առաջ պէտք է բռնաբարէք։

7. Պատերազմէն չքոտուածները պիտի կողոպտէք։

8. Կեղծ վկայութիւններ, հեռագրեր պիտի յօրինէք։ Կաշառքով գրիչնին պառնկացնող լրագրողներու կեղծ յօդուածներ պիտի հրատարակել տաք, հաւատացնելու համար թէ՝ ձեր երկիրը թշնամանքի զոհ գացած է, թէ բացի մէկէն, բոլոր միւս ժողովուրդները աւազակախումբեր են եւ գողեր՝ ձեր ազատարար գնտակներուն անգամ հոգիւ արժանի։

9. Ձեր դրացիի (դրացի ժողովուրդին) կնոջ աչք չպիտի տնկէք, բայց եւ այնպէս ըստ ձեր քմահաճոյքին ձեր անխիղճ, զօրաւոր ու գերամարդու ազդեցութիւնը պահպանելու, սատրկ վախցնելու եւ ձեր միակ աստուածը, բանի Ոյժը յարգել տալու համար պիտի բռնաբարէք գերիներու հոմանուհիները, որ ոչխարի կամ վագրի հոգի ունին։

10. Ոչ միայն ձեր դրացիի սեփական տունը, ծառան, աղախինը, եզը, էշը պիտի պահանջէք, այլ սեղանեցին կամ ցեղին հօրաութիւնը պատերազմական տուրքի ձեւին տակ պիտի ամբարէք։ Ձեր նուաճած երկիրներու բոլոր քաղաքները, գիւղերը, հօտերը, կզգիները, մէկ խօսքով բոլոր պարունակածները պիտի պահանջէք, բայց այս բաւական չէ. ջարդուած եւ բռնութիւն ժողովուրդէն պիտի պահանջէք որ անկեղծ եռանդով եւ հաւատարմութեամբ կապւին՝ ձեր իշխանութեան, կարեկցութիւն եւ սէր ունենան զինք ճնշող եւ հարստահարող ձեռքերու համար։ Պիտի ջարդէք դժգոհները, ապստամբները, խռովարարները եւ ազատախօսները։ Պիտի յայտարարէք որ ձեր աթոռը խիստ ազնիւ, վեհեցիկ, քաղաքացուցիչ է, մէկ խօսքով աստուածային է։ Տգէտ, անմիտ, չարամիտ ու երազող են անոնք որ Բանի Ոյժէն զատ ուրիշ Աստուած մը կ'ճանաչեն. Արդար մարդերը՝ չարագործ կամ ոճրագործ, իսկ բանի. ոյժի ծառաները՝ ազնուականներ պիտի կոչէք. պիտի արհամարհէք աշխատութիւնը, որ կը նուաստացնէ, պիտի արհամարհէք քանականութիւնը, որ ապստամբութեան պատճառ կ'ըլլայ։ Վատ պիտի կոչէք ըսպանել չուզողները։ Ձեր նմաններուն հանդէպ վագրի սիրտ ունենալէ վերջ պիտի յայտարարէք որ դուք աշխարհի առաջին ժողովուրդը, աստուծոյ ընտրեալն էք։ Պիտի արհամարհէք բոլոր միւս ժողովուրդները։ Աշխարհի հինգ մասերը կողոպտելէ, չնուաճուած ժողովուրդները ջարդելէ վերջ, պիտի յայտարարէք որ կեանքը, ձեր կեանքը նուիրական է. սեփականութիւնը, ձեր սեփականութիւնը յաւիտենապէս անշօշափելի է։

Յաւելուածական յօդուած.— Կայէն առաջին անգամ իր եղբայրը սպաննեց ու հիմ դրաւ պատերազմին, անոր համար

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՊԱՐՏԱԴԻՐ ՏՈՒՐՔԸ

Արդարատականի թեմական պատգամաւորական ժողովը իր նախավերջին նիստում որոշել է մեր համայնքականութեան իւրաքանչիւր անդամի վրայ պարտադիր դպրոցական տուրք նշանակել։ Մեր ներկայացուցչական այդ բարձրագոյն մարմնի ցանկութիւնն է նաեւ վիճելի տուրքի սիստեմը իրականացնել գաւառում։ Յղացուած միտքը համարւում է միակ միջոցը, որով իբր թէ հնարաւոր կլինի ծածկել մեր դպրոցների բիւջէների բացերը, որոնք ամեն տարի կան եւ խոչընդոտ են հանդիսանում պնակաւոր կրթական գործի անսայթաք յառաջընթացութեան։

Վիճողներ եւ շատ կանխ երգուած երգեր են, որ մեր համայնքութիւնը իւր երեխաների կրթութեան անհրաժեշտ ծախսերը չէ հոգում, որ նա առհասարակ վճարելու սովոր չէ։ Եւ պէտք է նոյն դրամ տալ սովորեցնել եւ այլն։ Կան մարդիկ որոնք այս խնդրի վրայ սկզբունքային տեսակէտով են նայում եւ դատում, պնդում են այսպէս թէ՝ համայնքութիւնը եթէ ցանկանում է ունենալ դպրոց, թող հոգայ նրա ծախսերը, իսկ եթէ նա մանկիկի ստանքով է նայում այդ հաստատութեանց ապահովման խնդրի վրայ, եւ դրամ չէ տալիս, թող ուրեմն թող փակուին կրթական այդ հաստատութիւնները եւ. այդ դէպքում ոչ մի հոգաբարձութիւն կամ իշխանութիւն պատասխանատու չի համարի իրեն, երբ 600 աշակերտ-ուհիներ փողոցում կմնան կամ կը յաճախեն այլ դպրոցներ, որը ցանկալի չէ։

Այսպէս են դատել պատգամաւորական ժողովի անդամները մեծամասնութեամբ եւ նոյն իսկ թոշակ վճարող ծնողների վրայ էլ տուրք են նշանակել։

Մենք էլ նախ մտնենք խնդրին հէնց սկզբունքային տեսակէտից։

Առաջին հայեացքից ամենքին կարող է թուալ, որ վերոյիշեալ սկզբունքային տրամաբանութիւնը ճիշտ է եւ անթերի, սակայն անհրաժեշտ է թափանցել խնդրի խորքը։

Համայնքութեան որ անդամն է որ է վիճակի լինելով հանդերձ՝ իւր զաւակի կրթութեան բոլոր ծախսերը չէ հոգում։

Թաւրիզը Սրտաահմանում կամ Կովկասում բանի մօտ 50 ուսանող ուսանողուհիներ, հարուստ դասակարգի զաւակներ, որոնք ուսանում են աւելի բարձր ակադեմիաներում, գործնական ուսում տրւող մասնագիտական կամ այլ կրթական հաստատութեանց մէջ։ Ուրեմն յիշեալ հարուստ դասակարգը իւր զաւակների ուսման համար անհրաժեշտ դրամը տալիս է։ Մեզ կասկածն որ կան ունեւոր մարդիկ որոնք իրենց երեխաներին ուղարկում են մեր դպրոցները եւ լրիւ թոշակ չեն վճարում. Մենք կասենք որ այդպիսի ծնողներից հոգաբարձուները պէտք է անպատճառ լրիւ թոշակ առնեն եւ ապա միայն նրանց զաւակներին դպրոց թողնեն։ Չալէտք է մոռանալ նաեւ այն, որ հէնց մեր քթի տակը Կովկասում կան շատ այդպիսի ունեւորներ, որոնք ճարպիկութեամբ չունեւոր ձեւանալով, Փարիսեցու արտասունք թափելով կամ խնդրելով հէնց այնքան խիստ սնտական գիմնազիաներում վճարում կն երկրորդ կամ երրորդ կարգի թոշակ իրենց երեխաների համար։ Կեանքը այդպիսի դէպքերից խուսափել անկարող է։

Ուրեմն մեր դպրոցները յաճախում են բացարձակապէս ամբողջ աշակերտութեան 2/3 մասով, միջակ ու չքաւոր դասակարգի երեխաներ, որոնց ծնողները լրիւ թոշակ տալ անկարող են։

Այս վերջին հանգամանքն է պատճառը, որ մեր դպրոցները ուսումնական տարին միշտ վերջացնում են բիւջէի մէջ որոշ բաց ունենալով, որը հոգացւում է այս կամ այն միջոցով—հանգանակութեամբ, թատրոնով եւ այլն։

Մեր դպրոցները ունին զանազան բարեգործների կտակած գումարների տոկոսիքը. կամ կալուածների եկամուտը, որոնցով ըստ օրէնքի պիտի հոգացուին լրիւ թոշակ վճարելու անկարող սան-ուհիների եւ ձրիների վրայ ծախսուող գումարի բացը։ Ուրեմն եթէ մենք ունենայինք վերոյիշեալ եկամուտների տրամադրած չափով ձրիավարժներ ու կէս թոշակ վճարողներ, իսկ մնացածները լրիւ թոշակ վճարէին, այն ժամանակ մեր դպրոցները բացեր չէին ունենայ։ Բայց, ինչպէս յայտնի է, ձրիավարժներն ու պակաս թոշակ վճարող սաները աւելի շատ են եւ օր ըստ օրէ աւելանում են, մինչդեռ բարեգործական գումարների եկամուտները քիչ են եւ այս պիսով հնարաւոր չէ լինում հոգալ լրիւ թոշակ չվճարողների պակասը եւ չքաւորների թոշակը։ Չենք կարող, նաեւ եւ իրաւունք չունինք սահմանափակ թուով ձրիներ ու ոչ լրիւ թոշակ վճարողներ ընդունել, որովհետեւ այդ դէպքում շատերը կմնան դուրսը, մինչդեռ մեր կրթական հաստատութիւնները ազգային բարեգործական բնոյթ ունին, որոնցից ամենից աւելի իրաւունք ունին օգտուելու չքաւոր եւ միջակ դասակարգի երեխաները։

Հապա ինչ անել։

Մեր պատգամաւորները, յենուելով յօդուածիս սկզբում արտայայտուած սկզբունքային տեսակէտի վրայ, միակ միջոցն են համարել պարտադիր տուրք նշանակելը. սակայն հէնց յիշեալ սկզբունքային տեսակէտը մեր համայնքութեան մէջ կիրառելու ձգտումը անհիմն է ու սխալ եւ ահա թէ ինչու։

Ինչպէս յայտնի է պարտադիր տուրքերով դպրոց պահելը կիրառելի ու գործադրուած է այն համայնքներում, ուր տարրական կրթութիւնը պարտադիր է համայնքի բոլոր երեխաների համար առանց խտիր եւ սեռ հաշուոյ, միջակ եւ աղքատ դասակարգերի երեխաները բոլորն էլ յաճախում են միեւնոյն դպրոցը։

Նախ որ մեզանում տարրական կրթութիւնը պարտադիր չէ եւ չէ էլ կարող լինել այն մտքով, որ համայնքի բոլոր սան-ուհիները յաճախեն մեր ազգային դպրոցները, որովհետեւ գոյութիւն ունին այլ, թէեւ անկատար ու պակասաւոր, դպրոցներ, որոնք յաճախ մրցում են մեզ

փոխանակ Աղամի, որ նախ սիրով և ապա ողջախոհութեամբ անպատուեց բնութիւնը, առաջին մարդը հռչակուեցաւ:

ԿԵԱՆՔԸ ԹԱՒՐԻԶՈՒՄ

Թուրք սեղանաւորը կողոպտուած հայ թաղում. 7 ջրաղացպաններ մորթոտած Ամբախիզի մի ջրաղացում. դատաւէք մի հայ ձերբակալուած ռուսներից: Մարդկանց կաշին քերթում են:

Ամսոյս 24-ին, ճշգրիտ երեկոյեան ժամը 6-ին, երբ Հայոց Ղալայ թաղով անցնում էր չախսէյ-վախսէյ անողների մի մեծ խումբ, յարձակւում է տեղի ռուսնենում մի թուրք սեղանաւորի վրայ, որը խանութ ունի Դր. Ժորժի նոր շինած մագազինների շարքում:

Թուրք թափօրի անցնելուց և փողոցը խաղաղուելուց յետոյ, ինչպէս անձամբ մեզ ասաց սեղանաւորը, խանութ է մըտնում մի փափախաւոր և կօզակի զգեստով մի ռուսերէն խօսող մէկը և առաջարկում դրամը մանրել: Հէնց որ սեղանաւորը դառնում է յետ, որ սնդուկից դըրամ հանի՝ լսում է մի ուժեղ ձայն, գլուխն հարուած և անզգայ ընկնում ցած: Յարձակուողը բոլէապէս հանգցնում է ճրագը, դաշոյնով վիրաւորում սեղանաւորին ծնօտի կողմից և սնդուկից հանում տանում, թուրքի ասելով, 400 թմն: Սեղանաւոր թուրքը 3/4 ժամ անզգայ ընկնելուց յետոյ՝ ուշքի գալով՝ գտնում է իրեն վիրաւոր, արիւնոտած և ապա սնդուկը բաց ու կողոպտուած, Բարձրացրած աղաղակի վրայ՝ հասնում են հայ հարևանները, կանչում են ոստիկաններ, քննում ու կողպում խանութը և վիրաւորին տանում մօտակայ դեղատունը կապում վէրքերը: Գողը հետապնդւում է:

Ամսիս 25-ի լոյս 26-ի գիշերը, Ամբախիզ թաղում, դէպի Բաղա բաղի տանող ճամբու վրայ եղած «Իւչ Գոյլիմանլար» ջրաղացում, կամ Բուրջլու ջրաղացում մորթուած են 3 ջրաղացպան և 4 հոգի սպուն տարած թուրքեր: Կենդանի է մնացել 8-րդ մարդը, որ 11 տեղից, ասում են, վէրք ունի և յոգուն կապւել է երկու տեղից: Սպանիչները ոչ փող են տարել, ոչ ցորեն և ոչ էլ ալիւր և ոչ էլ եաուն վիճակում գտնուող հեղստակը: Սպանողները, որ անյայտ են, հետապնդւում են:

Ամսիս 26-ին ժամը 9-ին մի գուլամի հրաւիրանօք ռուսական կօնսուլատ տարուեց Նախիջևն ռուսահպատակ Արտաշէս Տէր Օհանեանը, որ 10-11 տարի առաջ զինուորագրութեան գնացած լինելով Կովկաս, անցել էր Ամերիկա: Ամերիկեան քաղաքացու անցագրով դարձած լինելով հանդերձ՝ ռուս. հիւպատոսարանը ձերբակալեց իր նախկին հպատակին, որ ցարդ պահւում է կօնսուլատում: Մեզ հաղորդում են որ Տէր Օհանեանի ձերբակալումից անմիջապէս յետոյ ռուս. հիւպատոսարան է գնացել Ամերիկ. հիւպատոս պրն. Փադօկը: Եղած խօսակցութիւնը մեզ անյայտ է. սակայն ինչպէս լսում ենք, երկու կողմերն էլ հեռագրել են Թեհրան իրենց դեսպաններին:

Քերթում են մարդկանց կաշին, ուզում ենք ասել դատարկում են մարդկանց գրպանները:

Աւտոմօբիլային երթևեկութեան դադարումից յետոյ երթևեկում են Թաւրիզից—Ջուլֆա և հակառակը փոստային կառքեր: Այդ կառքերը ճանապարհորդներից առնում են առասպելական գներ՝ 70, 80, 100 րուբլի, մինչդեռ առաջ 3-4 հոգով կառք նստելով Ջուլֆա գնացողները, առ առաւելն, վճարում էին, 12-14 թուման—20-24 րուբլի:

Այս անօրինակ դասարկման վրայ հրաւիրում ենք կառավարութեան, փոստային վարչութեան, անգամ հիւպատոսարանների լուրջ և կառքերի սակագինը չափ ու սահմանի մէջ դնող ուշադրութիւնը:

Այդ գումարներով Փարիզից մինչև Ջուլֆա երկաթուղով հանգիստ կարելի է գալ, քան ոչ Ջուլֆայից Թաւրիզ:

Երևակայեցէք մի հայ վաճառական Պետրովսկուց մինչև Ջուլֆա երկաթուղու II կարգով եկել է 16 րուբլով, բայց ինչ է քաշել նա Ռուսական Ջուլֆից մինչև Պարսից Ջուլֆա և Ջուլֆից մինչև Թաւրիզ:

Նոյն մարդը Ռուսաց Ջուլֆից մինչև Պարսկ. Ջուլֆա վճարել է 5 րուբլի կառքի, իսկ Ջուլֆից մինչև Թաւրիզ, ընկերներով, կառքի՝ 25 թուման:

Վերջ այս դարհուրելի կառ—արժէքներին, որոնց պատճառով մարդիկ օրերով սպասում են Ջուլֆայում: Փոխանակ դիւրութիւններ ձեռք առնելու ճանապարհորդների արագ երթևեկութեան համար, առասպելական գներ են վերցնում և դատապարտում մարդկանց [illegible] բանտարկութեան Թաւրիզում և Ջուլֆայում:

Հրաւիրում ենք փոստային երթևեկութեան խնդրում գործօն դեր ունեցող պ. Չիբրալիէի լուրջ ուշադրութիւնը այս դարհուրելի կառատակոցի վրայ:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՁԱՅՆ ԳԱՒԱՌԻՑ

18 Նոյեմբ. Մարաղա.

Երևի մեր հոկտ. 18-ի թղթակցութիւնը խիստ յարմար ժամանակին լոյս ընծայուեց «Միտք»-ի 13 համարում, կամ, գուցէ, բաղդական ներշնչող ազդեցութիւն գործեց մեր քաղաքի համայնական դասի վրայ:

Մինչ առաջին մեր նամակով տեղոյս հայ ազգային հաստատութեանց անկերպարան կեանքի մասին մեր մի շարք վշտերը յայտնեցինք, այժմ ստիպուած ենք գրելու նախորդ թղթակցութեան ընդհակառակը—այսինքն մեր ուրախութիւնը:

Աշխ, 10 օր առաջ Ատրպատականի Առաջնորդարանից տեղոյս ծխական քահանան ստանում է մի պաշտօնական վեկուցագիր, որում հրաւիրում է անմիջապէս ծխական ժողով կատարել և ընտրել բանի բուն անձանցից Մարաղայի «Գործակալական խորհուրդը»:

Ըստ քահանայի տուած յայտարարութեան՝ քաղաքի հայ հասարակութիւնից ներկայ են լինում գրեթէ 1/4 մասը: Սկսւում է ժողովի բացումը: Քուէ տուողներն բաց է ի բաց մերժում են իրենց ընտրուելուց՝ պատճառաբանելով անցեալի փթած խնդիրներ:

Պ. վաճառականներից Զ. Մելիք Ազարեան ի նկատի առնելով որ ժողովը ցրուելու վրայ է և դժուար թէ վերստին ժողով կայանայ, ընտրութիւն լինի, մի կողմից էլ որպէս տեղական հայ ինտելիգենտ՝ կարեկից ու նախանձախնդիր դըպրոցի և միևնոյն ժամանակ ընտրուած քուէարկութեամբ, յորդորում է ընտրուածներին խրախուսում և խրատում բացատրելով նրանց դպրոցական գործի վեհութիւնը, կարևորութիւնը... ընտրուածներից երեքին թոյլ չի տալիս հրաժարուելու: Նոյն օրը ընդհ. ծխական ժողովի ցրուելուց յետոյ ընտրուածներին կանչում է իր մօտ և կատարում վարչական անդամների առաջին նիստը:

Այս նիստի արդիւնքը [illegible] դպրոցի բացումն է լինում, և Թաւրիզից ուսուցիչ հրաւիրելը: Նոյն օրը հեռագրով դիմում է առաջնորդարան և խնդրում ուսուցիչ և ուսուցչուհի: Աշխ 3 օրէ ինչ առաջնորդարանից ուղարկուած է մի ուսուցիչ և մի ուսուցչուհի, մի պարսկերէնի դասատու էլ մի հայ ուսուցիչ վարձուել են Մարաղայում: Դպրոցը բաց է: Աշակերտների ընդունելութիւնը սկըսուած է: Այժմ դպրոցը ղեկավարւում է 3 ուսուցիչ և մի վարժուհու համբերութեամբ: Ինչպէս լսում ենք, դպրոցի մաքրութեան համար, ըստ անհրաժեշտութեան տեսակէտի, առանձին ուշադրութիւն են դարձնում:

Նորընտիր «Գործակալական խորհրդի» անդամներն, ինչպէս տեղեկացինք, հետևեալներն են.— Պ. Զ. Մելիք Ազարեան Միսակ Աֆթանդիլեան, Իվան Յովհաննիսեան, Արգար Սարգսեան, և Մահաքէ Աստուածատուր Մնացականեան:

Ընտրուածներն իրանց պաշտօնին ընդհանրապէս յարմար ու համաձայն են:

Շուտով յօգուտ դպրոցի կտրուի ներկայացում. որոշումներն արդէն եղել են:

Սովորական տարիներից՝ ներկայ տարուայ ցորենի հունձքը խիստ առատ է եղել դաշտավայրերում և գիւղերում: Մարաղայի շուկայում այժմ կարելի է դիւրութեամբ գնել ցորեն 2դր. 4-12 շահի լիտրը: Ալիւր՝ 3դր. 4—6 շահի, գարի 1 ղրան 18 շահից մինչև 2 ղրան, Միս (ոչխարի) 8 ղրան լիտրը: Կենսական մըթերքները առատ են: Եղանակները բարեխառն:

ՀԷՆ-յուէ

---

18 Նոյեմբ. Ուրմի.

[illegible] ԳՈՐԾԵՐԸ:

Աչքաբաց հայ հասարակութեան անտարբերութեան չափ ու սահման չի կարելի որոշել: Չկայ նոյն իսկ մի մարդ, որ իր շրջապատից դուրս ուրիշ որ և է բանով հետաքրքրուի: Ամեն ոք իր մէջն ամփոփուած [illegible] անձնական շահուց: Սեփական գործից դուրս նրան [illegible] չկայ մի այլ [illegible], [illegible], եկեղեցի, ընթերցարան, թատրոն կամ [illegible], ազգ ու ժողովուրդ: Երևակայեցէք, հայ տուների [illegible] և [illegible] կրկնակի յոբելեաններ նոյն իսկ ամենայետ ընկած քաղաքներում, անգամ գիւղերում մի կերպով կատարուեցին, բայց Ուրմիոյ հայութիւնը բոլորովին անզգայ գտնուեց այդ մասին: Քանիցս յայտարարուեց, ժողովի հրաւէր եղաւ, բայց իզուր. [illegible] ոչ ոք խենթացել է, որ իրա դրամը թողնի և թէկուզ մի ժամով էլ ժողովի երթայ:

Ուրմիոյ փոքրիկ համար ուղարկուած [illegible] վարդապետը Նոյեմբ. 11-ին Դիզայա գիւղը հասնելով գիշերել էր այնտեղ և հետևեալ օրը տեղական [illegible] հանայի և երեսփոխի հետ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Նրանց [illegible] չեն էլ [illegible]

հետ հէնց աւելի քիչ թոշակ պահանջելով:

Երկրորդ՝ մենք իրաւունք չունենք հարուստ դասակարգի վրայ որոշուած պարտադիր տուրք նշանակելու, և հէնց իրենք էլ նմանօրինակ ամենամեայ տուրք վճարել չեն համաձայնի, որովհետև նըրանց զաւակները մեծամասնութեամբ մեր դպրոցներում չեն սովորում: Իսկ միջակ և չքաւոր դասակարգի վրայ տուրք նշանակելը զիջք և գործնական հետևանք չունի, որովհետև անկարողը ամեն դէպքում էլ անկարող է վճարելու:

Իրականութեան ստիպողական անհըրաժեշտութեամբ մնում է, ուրեմն, կամ հարուստներից ստանալ լրիւ թոշակ. բարեգործական ընկերութիւններին ու պակաս թոշակ վճարողների վրայ ծախսել և, եթէ էլի բիւջէների մէջ բացեր կմնան, ծածկել այնցայժմ ընդունուած հանգանակութեամբ, նուիրաբերութեամբ, ներկայացումներով և այլն ինչպէս տեղի է ունենում տարիներից ի վեր և կամ պահել դպրոցի ունեցած միջոցների համաձայն կրթական հաստատութիւններ աւելի պակաս դասարաններով, մինչև որ գուցէ մի երջանիկ օր աչքի ընկնող մեծ բարեգործութեանց շնորհիւ կկարողանանք ապահովել մեր համայնքի ապագայ սերնդի կրթութեան գործը:

Եւ, իրօք, կարող ենք արդեօք ամբողջ երկրագնդի վրայ ցրուած բոլոր հայ համայնքներից մատնանշել մէկը, որը առանց բարեգործութեան հոգար իր դպրոցի ծախսերը կամ ապահովէր այն: Միթէ կարող էր այլ կերպ լինել, երբ ամէն տեղ էլ հայկական դպրոցները միջակ ու չքաւոր դասակարգերի զաւակների համար են և հէնց գործնական կեանքի համար, մըցման տեսակէտից էլ, նրանք աւելի ցածր են կանգնած, որը և գլխաւոր պատճառն է այն երևոյթի, որ ունևոր ծնողը իր երեխային այլ հաստատութեան մէջ ուսանելու է ուղարկում, որը յաճախ խորթ ու վնասակար ազդեցութիւն է ունենում մեր մատաղ սերնդի վրայ: Եւ եթէ լինեն էլ միայն համայնքի վճարումներով պահուող դպրոցներ, դրանք այնպիսի վայրերում են, ուր չկան այլ կրթական հաստատութիւններ և ուր ունևորներն էլ ստիպուած են անպայման իրենց զաւակներին ազգային դպրոցներն ուղարկելու:

Այսպէս, ուրեմն, վերոյիշեալ սկզբունքային տեսակէտը նման է այն հիպօթէզին, որի հաւանականութեան համար փաստերը ու փաստերը անբաւական են, որը և ուրեմն չէ կարող թէզ դառնալ ու պատուաստել մեր հասարակութեան մէջ և մեր կեանքում, վասնզի որ, որքան ճանաչում ենք մեր շրջապատը, շատ քչերը կգտնուեն որ թոշակ տալուց յետոյ տուրք տալու առաքինութիւնը ունենան:

Պատգամաւորական ժողովի այս ձեռնարկութիւնը մեր դպրոցական կեանքի հանգամանքների շնորհիւ կկրի զուտ բարեգործական բնոյթ, որը տուրք լինելուց շատ հեռու է և, իրրև մեր կրթական հաստատութիւնները ընդմիշտ ապահովելու ձգտող մի միջոց, կհանդիպի կատարեալ ֆիասկօյի:

Մելիք.

(Շարունակելի)

կանայ ոչ վարդապետի, ոչ առաջնորդի ոչ ազգի անունն անգամ լսել, էլ ո՞ր մնաց նրա երեսը տեսնել և այս հանգամանքը չափազանց անքաղաքավարական է նոյն իսկ վարդապետի համար, որովհետև ոչ նրանով հետաքրքրուող է լինելու, ոչ էլ նրա առաջարկած գործերին քաջ հրաւիրած ժողովներին ձայնակցող։ Անհոգ և անխնամ երեսի վրայ թողուած մի ժողովրդից էլ ի հարկէ ուրիշ մի երևոյթ չէր կարելի ակնկալել և այս բոլոր տխուր երևոյթների մեղքն ու պատասխանատւութիւնը էլի Մակու Սեթուրի և Ատրպատականի թեմական Առաջնորդարանի շըլինքից է կախուած, որ դարերով անտես են արել այս բազմաչարչար հօտի վիճակն ու գրութիւնը։

Այս տեղի հայերը սովոր էին կիւրակի օրեր խանութները բաց անել և առևտրով զբաղուել, մինչդեռ Ասորիները սուրբ են պահում այդ օրը։ Վերջերումս շնորհիւ մի ազնիւ հայ պաշտօնատարի եռանդուն ջանքերին Ռուսաց հիւպատոսարանի կարգադրութեամբ խստիւ արգիլուեց հայերին կիւրակի օրերը խանութ բաց անելը, 150 թուման տուգանք նշանակուելով զանցողին և այս կերպով մենք հայերս էլ ազատուեցինք Ասորիների ծաղր ու ծանակից և փառաւորապէս հանգստանում ենք ամեն կիւրակի և տօն օրեր։

Անցեալ ուրբաթ օր յայտնի աւազակը Կուզմինսկին պատեց շատ լաջող թուրքեր կոտորեց և նոյնպէս էլ լաւ վարձատրուեց. ռուսաւորապէս 1200 թման փող հաւաքուեց. հայ վաճառականներից շատերը 100-ական*) ռուբլի էին տուել հիւպատոսարանից առաջարկուած տոմսակով։

ՄԵԾ ՏՕՆԸ ՍԱԼՄԱՍՏՈՒՄ

22 Նոյեմբ. Հաֆթվան

Հինգշաբթի, Նոյեմբեր 21-ին, Հաֆթվանում հանդիսաւոր կերպով տօնուեցաւ համազգային մեծ տօնը՝ գրերի գիւտի 1500-ամեակը և տպագրութեան 400-ամեակը։

Չնայելով անձրևին, ցեխին շրջակայ բոլոր գիւղերից ուխտաւորներ, ուսուցիչներ և հասարակութիւն հաւաքուել էին Հաֆթվան։

Եկել էին նոյնպէս Ռուսաց բանակի հրամանատարի կողմից ներկայացուցիչ և ուրիշ ներկայացուցիչներ։

Տեղի ունեցաւ պատարագ, յետոյ հոգեհանգիստ Ս. Սահակի, Ս. Մեսրոպի և թարգմանչաց յիշատակին։ Խօսեց դըպրոցների տեսուչ պ. Գուլոեանը և գրուատեց Ս. Մեսրոպի գործունէութիւնը և տառերի գիւտի նշանակութիւնը։

Բանկետից յետոյ, որին մասնակցում էին բոլոր ներկայացուցիչները և պատուաւոր հիւրերը, տեղի ունեցաւ գրական — երաժշտական երեկոյթ ճոխ ծրագրով։

Եղան բանախօսութիւններ գրերի գիւտի, տպագրութեան գիւտի և այլ հարցերի շուրջը։ Ապա՝ հրավառութիւն, երաժշտութիւն, ժողովրդական ուրախութիւններ մինչև ուշ երեկոյ։

— Սեղեան

*) Արդեօք հայ ազգային, օր. հոգաբարձական մի մարմին եթէ առաջարկէր որ 100-ական ռուբլի վճարողները 10-ական թման տային յանուն որ և է ազգային հիմնարկութեան՝ կտային՞։

—Կարծում ենք ոչ։ Նողոքութեան, օտարի առաջ փոքրանալն ու կեղծ ժպիտ արձակելը, ձեռքը կրծքին դնելն ու «ծառայ եմ» ասելը և 100-ներ տալը յատկանիշն է հայի, որ հազար ու մի դժգոհութեամբ և հազիւ հազ կոպէկներ է շըպրտում իր ազգին։ Ծ. Խ.

ԼՈՒՐԵՐ

ԹԱՒՐԻԶ

Հրապարակ դրուած դպրոցական պարտադիր տուրքի լաւագոյն ձևով լուծման համար տպագրում ենք և կտպագրենք թէր և դէմ կարծիքներ։

◆ Լիլաւի հոգաբարձութիւնը Լիլաւի եկեղեցում ի յիշատակ վաղամեռիկ Թամարայի կազմակերպել էր հոգեհանգիստ ամսոյս 24-ին։ Ներկայ էին Թեմական տեսուչը, Արամեան դպրոցի տեսուչըն ու հոգաբարձուներից մէկը և ուսուցիչներից ոմանք։ 517 տուն Լիլաւեցիներից իրենց բարերարի հոգեհանգստեան ներկայ չէին մի 10 հոգի անգամ։ Իրաւացի կերպով թեմի առաջնորդը պախարակեց ապերախտ հասարակութեան, որի միայն սաներն էին ներկայ եկեղեցում և դպրոցում՝ եղած հոգեհանգստեան և բանախօսութեան։

◆ Թաւրիզում, Ռուսաց հիւպատոսարանի աջակցութեամբ և խմբ. հրատարակչութեամբ Մէջլեզ Դ. Շահբազեանի լոյս է տեսնելու «Азербейджанскій Листокъ» առևտրական արդիւնաբերական և սկզբում 2000 համար ցրուող մի շաբաթաթերթ։

◆ Ոստիկանութիւնը Թէհրանում փակել է «Բարգ» թերթը, որ յարձակւում էր մինիստրների և խնամակալի ոչինչ չանելու վրայ։ «Բարգի» փոխարէն հրատարակւում է «Ռադ» թերթը։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Թէհրան 15 նոյեմբերի.-Նկատւում է որ կաբինէտը միանգամայն անգործ է, մինիստրները իրար վերաբերւում են անվստահութեամբ։ Այդ պատճառով ամեն օր տեղի են ունենում խորհրդակցութիւններ պետական խնամակալի նախագահութեամբ որ. պարզեւն տեղը յորդոր է կարդում մինիստրներին՝ լինել համերաշխ։

Թէհրան 18 նոյեմբերի.-Վերջին երկու օրը այն համոզում էր տիրում, թէ կաբինէտը կը լուծվի, սակայն այսօր պետական խնամակալին աջողվեց հաշտեցնել մինիստրներին, որոնք կը մնան իրանց պաշտօններում։ Վճռված է մշակել կաբինէտի գործունէութեան որոշ ծրագիր, հանդերձ առաջիկայ ընտրութիւնների խնդրի հետ, նաև մամուլի վերաբերեալ որի մի քանի օրգանները արշաւանք էին սկսել կաբինէտի դէմ։

ՄԵՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐԸ

Ուրմի.— Ա. Միրզաջանեան
Մարաղա.— Մ. Խան Աֆթանդիլեան
Արդաբիլ.— Յովհ. Մհի. Պետրոսեան
Էնզելի.— Բ. Մկրտչեան
Ռաշտ — Իսր. Յարութիւնեան
Աստարա — Ս. Նիկողոսեան
Սովուջբուլաղ — Տէր Յովհաննիսեան
Ղազվին — Արք. Տէր Յակոբեան
Թէհրան.— Ռաֆ. Մովսիսեան
Սպահան.— Ներսէս Դաւթեան
Ջուլֆա (Պարսկ.) — Ն. Ալէքսանեան
Օշական (Ռուս.) - Միսակ Օհանեան
Պոլիս — խմբագրութիւնները «Պայծ» և «Կոհակ»
Փրովիդէնս (Ամերիկա) — խմբ. «Երիտասարդ Հայաստան»
Բաղդադ - Մ. Ն Իսկէնդէրեան

Խմբագիր-Հրատարակիչ՝
Ալ. Տէր-Վարդանեան
Տնօրէն՝ Միհրան Բաղդասարեան

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ

ՀԱՅԵԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԹԵՐԹԻՆ

1914

ՏԱՐՈՒՈՅՆ

Առաջիկայ 1914-էն սկսեալ «Հանդէս Ամսօրեայի» քննութեան առարկայ պիտի ըլլան մասնաւորապէս հայ ազգագրութիւնն, ժողովրդագիտութիւնն, ճարտարապետութիւնն, պատմութիւնն, գեղարուեստն և — դիցաբանութիւնն համեմատական կրօնախօսութեան (vergleichende Religionswissenschaft) ամենանորագոյն մեթոդով։

Տարեկան բաժնեգինն է կանխիկ վճարմամբ՝

Տաճկաստանի համար	15 ֆր. 72 գչ.
Ռուսաստանի ,, ...	6 ռուբլի
Ամերիկայի ,, ...	3 դոլար

Մեր հասցէն է՝

Rédaction de la revue „Handes Amsorya"

VIENNE (Autriche), VII/2 Mechitharistengasse 4.

Մեր քաղաքում դուք տեսել էք մարդ իսկի,
Որ չունենայ ու չծխէ «Եգիպետսկի».
Ցաւ ու հոգսից պրծնելու համար հիմա՝
Տանն ու դուրսը ամենքը ծխում են «Պրիմա»։

Ուզէք չուզէք իշխող հոգին է դարիս,
Ծխել պապիրոսները մեր «Մարս ու Իրիս».
Ժողովրդի ամեն խաւերը բոլ-բոլ
Ծխում են սիրով Սէլլանովեան «Արիօլ»։

Մոռնալու համար վիշտ ու ցաւ և արտօս
Միշտ հանապազ դուք ծխելու էք «Փարոս»։

Մեծ քանակութեամբ առնելու համար՝ դիմել Սէլլանովների կանտորը, Ֆիւրճիների քարվանսարան։

اعلان

سلمانی دبلومه آرامائیس آفتاندل یانس

که از تفلیس آمده است بعموم اهالی محترم تبریز اعلان میکند که در نزدیک
مغازین لندن در ارمنستان سالون مخصوص باز کرده وهر روز برای خدمت مشترکان
خود با کمال مواظبت حاضر است

AVIS

Le coiffeur diplomé Aramayis Aftandilian qui est arrivé de Tiflis, a l'honneur d'informer l'honorable public qu'il a ouvert un salon très chique Kala près du Magasin de Londres. Il possède tous les ustensils nécessaires pour servir ses clients acceptablement.

ԱԶԴ

Սորանով պատիւ ունիմ յայտնելու յարգելի յաճախորդներիս և ամբողջ հասարակութեան, որ պատրաստել եմ Լոնդոն մագազինի շարքում մասնաւոր շքեղ սալոն։ Ստացել եմ հազուագիւտ ածելիներ, մեքենաներ և պիտոյքներ, որոնք գործածւում են մշտական դեզինֆեկցիա արած։ Շուտով գալու է Թիֆլիսից յայտնի պոդ-մաստէր Կամիլովը։ Գրիմի և դամսկի պրիչօսկաների համար ունիմ ամեն հարկաւոր գործիքներ։

Պարիկմախէր
Արամայիս Աֆթանդիլեան